
❖

حقوق کسب و کار
در نظام حقوقی ایران

❖

حسین فتحی

انتشارات آیدین

فهرست مطالب

۱۱.....	مقدمه
---------	-------

بخش اول: حقوق کار

۱۵.....	فصل اول: کلیات
---------	----------------

۱۵.....	مراحل وضع قوانین
---------	------------------

۱۶.....	سلسله مراتب قوانین در جمهوری اسلامی ایران
---------	---

۱۶.....	قوانین و مقررات عمومی
---------	-----------------------

۱۸.....	حقوق کار و منابع آن
---------	---------------------

۲۱.....	تفاوت مقاوله‌نامه با توصیه‌نامه
---------	---------------------------------

۲۶.....	فصل دوم: قوانین و مقررات کار
---------	------------------------------

۲۶.....	قلمرو قانون کار
---------	-----------------

۲۶.....	قواعد حقوقی کار
---------	-----------------

۲۷.....	تاریخچه روابط کار در ایران
---------	----------------------------

۲۸.....	نقش دولت در روابط کار
---------	-----------------------

۲۹.....	کار تابع کارگر مشمول قانون کار
---------	--------------------------------

۳۰.....	آراء وحدت رویه در خصوص دامنه مشمول قانون کار
---------	--

۳۲.....	ویژگی‌های قانون کار
---------	---------------------

۳۲.....	پیشینه قانون کار در ایران
---------	---------------------------

۳۳.....	تعریف، مشخصات و انواع قرارداد کار
---------	-----------------------------------

۳۴		اقسام عقود حقوقی
۳۸		مشخصات قرارداد کار
۳۸		ممنوعیت‌های کارگر و کارفرما در انعقاد قرارداد کار
۳۹		شرایط اساسی صحت قرارداد کار
۳۹		محتویات قرارداد کار
۴۰		نسخ قرارداد
۴۰		مدت آزمایشی قرارداد کار
		آراء وحدت رویه در خصوص دایمی نشدن قرارداد کار مدت موقت با تمدید و تکرار آن
۴۰		و همچنین انعقاد قرارداد موقت
۴۳		طرق خاتمه قرارداد کار
۴۳		موارد اخراج یا فسخ قرارداد کار
		رأی هیأت عمومی دیوان عدالت اداری در خصوص الزام کارفرمایان به اخذ نظر شورای
۴۶		اسلامی کار
		رأی هیأت عمومی دیوان عدالت اداری در خصوص حکومیت کیفری مشمولین قانون کار
۴۸		تغییر حقوقی در وضع مالکیت کارگاه
۵۰		موارد تعلیق مندرج در مبحث دوم از فصل دوم قانون کار
۵۱		سایر موارد تعلیق قرارداد کار
۵۶		روابط کارگر و کارفرما پس از رفع حالت تعلیق
۵۹		رأی هیأت عمومی دیوان عدالت اداری با موضوع: در احکام ناظر بر اعاده به کار کارگران،
۶۲		کارگر در کار قبلی باید به کار مشغول شود
۶۳		تغییر در شرایط کار
۶۴		ترکیب کمیته انضباط کار
۶۵		مدت عضویت در کمیته و تصمیمات کمیته
۶۵		مزد
۶۵		حق السعی
۶۹		مقررات حمایتی از مزد
۶۹		شورای عالی کار

۷۱	مأموریت.....
۷۱	ساعت کار.....
۷۱	کارهای سخت و زیان آور.....
۷۳	کار روز، شب، کار مختلط و کار متناوب.....
۷۳	نوبت کاری.....
۷۴	شب کاری.....
۷۴	اضافه کاری و شرایط آن.....
۷۵	تعطیلات.....
۷۵	مرخصی.....
۷۵	شرایط کار زنان.....
۷۶	شرایط کار برحمان.....
۷۶	مذاکرات و پیمان های دسته جمعی کار.....
۷۷	بیمه.....
۷۷	تأمین غذای کارگران.....
۷۷	سرویس ایاب و ذهاب.....
۷۷	وسایل استحفاظی فردی.....
۷۸	مراجع حل اختلاف.....
۷۹	آراء وحدت رویه در خصوص مراجع حل اختلاف.....
۸۲	کارگاه های کوچک کمتر از ده نفر.....
۸۲	مزایای پایان کار.....
۸۳	آراء هیات عمومی دیوان عدالت اداری در خصوص چگونگی رسیدگی به تسویه حساب کارگران.....
۹۰	نکات مهم در خصوص سند حسابداری موضوع آراء فوق الذکر.....
۹۲	انواع سند از نظر اعتبار قانونی.....
۹۴	طبقه بندی مشاغل.....
۹۹	فصل سوم: قوانین و مقررات خاص استخدامی.....
۱۱۷	رأی شماره ۷۰۰ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری در خصوص معلولان.....
۱۱۸	لایحه قانونی عدم شمول مقررات قانون کار درباره کارکنان نهادهای انقلابی.....

- قانون فهرست نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی..... ۱۱۸
- قانون الحاق دو بند به قانون فهرست نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی..... ۱۲۰
- قانون الحاق یک تبصره به ماده (۲۲) قانون اساسنامه جمعیت هلال احمر..... ۱۲۳
- فصل چهارم: قانون ترویج تغذیه با شیر مادر، قانون اصلاح قوانین تنظیم جمعیت و خانواده، قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست..... ۱۳۳**
- خلاصه قانون ترویج تغذیه با شیر مادر..... ۱۳۳
- رأی هیأت عمومی دیوان عدالت اداری در خصوص امنیت شغلی مادران..... ۱۳۴
- قانون اصلاح قوانین تنظیم جمعیت و خانواده..... ۱۳۵
- نکات مهم در خصوص ماده واحده قانون اصلاح قوانین تنظیم جمعیت و خانواده..... ۱۳۶
- ماده ۱۰۳ قانون برنامه ششم توسعه در خصوص مرخص تشویقی مردان..... ۱۳۷
- رأی شماره ۶۴ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری در خصوص مرخصی زایمان..... ۱۳۸
- خلاصه قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست..... ۱۳۸
- فصل پنجم: قانون بیمه بیکاری..... ۱۴۰**
- گروه‌های مستثنی از مقررات بیمه بیکاری..... ۱۴۰
- شرایط احراز بیمه بیکاری..... ۱۴۱
- نکات مهم بیمه بیکاری..... ۱۴۲
- قانون بیمه بیکاری..... ۱۴۳
- آیین‌نامه اجرایی قانون بیمه بیکاری..... ۱۴۸
- آراء وحدت رویه هیأت عمومی دیوان عدالت اداری در خصوص بیمه بیکاری..... ۱۵۳

بخش دوم: قوانین و مقررات تأمین اجتماعی

- قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴/۴/۳ با اعمال آخرین اصلاحات..... ۱۶۵
- فصل اول: تعاریف - کلیات..... ۱۶۵
- قانون اصلاح بند ب و تبصره ۳ ماده ۴ قانون تأمین اجتماعی..... ۱۶۸
- فصل دوم: ارکان و تشکیلات..... ۱۷۱
- فصل سوم: منابع درآمد، مأخذ احتساب حق بیمه و نحوه وصول آن..... ۱۷۲
- وظایف پیمانکاران طبق ماده ۳۸ قانون تأمین اجتماعی..... ۱۷۵
- فصل چهارم: مقررات مالی..... ۱۷۹

فصل پنجم: حوادث و بیماری‌ها و بارداری.....	۱۸۰
فصل ششم: از کارافتادگی.....	۱۸۵
فصل هفتم: بازنشستگی.....	۱۸۷
قانون تفسیر بند (الف) تبصره (۲) ماده (۷۶) قانون تامین اجتماعی.....	۱۸۹
قانون تعیین تکلیف تامین اجتماعی اشخاصی که ۱۰ سال و کمتر حق بیمه پرداخت کرده‌اند.....	۱۹۰
فصل هشتم: مرگ.....	۱۹۲
فصل نهم: ازدواج و عائله‌مندی.....	۱۹۵
فصل دهم: مقررات کلی راجع به کمک‌ها.....	۱۹۶
فصل یازدهم: تخلفات - مقررات کیفری.....	۱۹۸
فصل دوازدهم: مقررات مختلف.....	۲۰۰
قانون نحوه نشر و رایج منتقله بر سازمان تامین اجتماعی.....	۲۰۲
برخی آراء هیئت عمومی دیوان عدالت اداری مرتبط با قانون تامین اجتماعی و	
مشمولین قانون کار.....	۲۰۲

بخش سوم: قوانین و مقررات تجاری

انواع شرکت‌های تجاری.....	۲۴۷
اقسام مختلف شرکت‌ها و قواعد مربوط به آنها.....	۲۴۹
شرکت‌های تعاونی تولید و مصرف.....	۲۵۲
انحلال و ورشستگی شرکت.....	۲۵۳
انواع قراردادها در بانک.....	۲۵۵
مشارکت مدنی.....	۲۵۹
مضاربه.....	۲۵۹
انواع روش‌های لیزینگ.....	۲۶۲
انواع شرکت‌های لیزینگ.....	۲۶۴

بخش چهارم: قوانین و مقررات مالیاتی

انواع مالیات.....	۲۶۹
صاحبان مشاغل موضوع بند الف، ب و ج ماده ۹۵ مالیات‌های مستقیم.....	۲۷۵

نرخ مالیات بر درآمد اشخاص حقیقی.....	۲۷۷
معافیت‌ها.....	۲۷۷
مزایای آشنایی با مسائل مالیاتی.....	۲۸۰
ماده ۲۷۴ قانون مالیات‌های مستقیم.....	۲۸۱
اقدامات لازم توسط کارآفرینان.....	۲۸۲
قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور.....	۲۸۳
آیین‌نامه اجرایی، ماده (۱۳) قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی.....	۲۹۰
اصلاحیه آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۳) قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی.....	۲۹۲

بخش پنجم: سایر قوانین و مقررات کسب و کار

قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار.....	۲۹۷
قانون رفع موانع تولید قابل پذیرش ارتقای نظام مالی کشور.....	۳۰۸
تصویب‌نامه در خصوص تشکین کار و تسهیل و رفع موانع تولید.....	۳۰۹
قانون حمایت از حقوق معلولان.....	۳۱۰
قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش بنیان و تجاری‌سازی.....	۳۲۳
آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات.....	۳۲۸
ابلاغ قانون استفساریه چگونگی امهال وام.....	۳۳۶
هیات مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار.....	۳۳۸
قانون جدید نحوه اجرای محکومیت‌های مالی.....	۳۳۹
قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی.....	۳۴۷
منابع و مآخذ.....	۳۵۵

مقدمه

امروزه نیروی انسانی جزء لاینفک واحدهای تولیدی و صنعتی هستند و آگاهی مدیران و کارگران از قوانین و مقررات می‌تواند در بهره‌وری منابع انسانی و آرامش واحدهای تولیدی موثر گردد. حاکمیت حقوق کار بر روابط کاری از دیدگاه جامعه‌شناسی نشان از اهمیت این قوانین و مقررات در صنعت و کسب و کار دارد. آموخته بودن قوانین و مقررات، کار در بسیاری از موارد خود نوعی صیانت و حمایت از سرمایه‌های انسانی است که تلاش دارد اصول و چارچوب‌های مشخصی را در قوانین کار و تأمین اجتماعی برای کارفرمایان و کارگران تعیین نماید و هرگونه بی‌توجهی و یا عدم آگاهی از مقررات یاد شده علاوه بر صدمات مادی، عواقب نامطلوبی را برای کسب و کار ایجاد می‌نماید. محیط کسب و کار مجموعه عواملی است که بر عملکرد بنگاه‌های تأثیر می‌گذارد اما مدیران نمی‌توانند آن‌ها را به سهولت تغییر دهند و بهبود این فضای کسب و کار به معنای روان‌سازی قوانین و مقررات و محیط اجرایی از مرحله شروع به کار بنگاه‌های اقتصادی تا مرحله تعطیل بنگاه‌ها است و از جمله الزامات مهم بهبود فضای کسب و کار امنیت و انعطاف‌پذیری در کسب و کار است که تزیین فرهنگ گفتگو و اخلاق حرفه‌ای، آگاهی دانش تخصصی کارگران و کارفرمایان، درک صحیح شرایط و محیط کار، پایین بودن بهره‌وری نیروی کار از عوامل موثر این مقوله مهم است. این کتاب مفاد مهم و کاربردی قوانین و مقررات کسب و کار به همراه آیین‌نامه و بخشنامه‌های اجرائی و آراء مرتبط هیئت عمومی دیوان عدالت اداری بمنظور تنظیم روابط مناسب و مشارکتی کارگر- کارفرما در محیط کار تهیه شده است تا ضمن ارتقاء دانش و توانمندسازی سرمایه‌های انسانی شاهد محیط کار انعطاف‌پذیر، نوگرا و رقابتی در راستای اقتصاد مقاومتی با محوریت عدالت باشیم.